

Är din fastighet säker

Visste du att din villa, sommarstuga, affärsfastighet eller bostadsrättslägenhet också har en elanläggning? Det är innehavaren som ansvarar för att elen i fastigheten är säker och funktionell.

Innehavaren är den som äger, eller har nyttjanderätten för en bostad eller fastighet, samt styrelser i föreningar för offentlig eller privat verksamhet. Till elanläggningen hör all fast installerad elmateriel som elledningar och vägguttag samt de fast anslutna elektriska apparaterna.

Ditt ansvar

Som innehavare av en elanläggning har du ansvaret för att både elanläggningen och de apparater som ansluts till vägguttagen med exempelvis stickpropp är hela och används på rätt sätt. Ansvaret finns reglerat i Elsäkerhetsverkets starkströmsföreskrifter, ELSÄK-FS 2008:3.

Kontrollera ditt hem

För att ingen ska skadas eller utsättas för fara måste du se till att din elanläggning är säker. Tidsintervallet som elanläggningen bör kontrolleras är inte angiven, utan det är upp till innehavaren. Ju äldre fastighet – desto större anledning att kontrollera elen. Offentliga miljöer, till exempel bil- och cykelgarage, gemensamma soprum och samlingslokaler behöver en tätare tillsyn än en privat bostad.

Vid nyproduktion av fastigheter är säkerheten när det gäller elinstallationer hög. Kablar etc. byggs in i väggar och detta gör kontrollen enkel eftersom det är den elinstallation som syns som du kan kontrollera. Ha ögonen på det du själv kan se, att kapslingar, vägguttag och sladdar är hela.

Billig livförsäkring

Har fastigheten jordfelsbrytare, prova att den fungerar med jämna mellanrum. Om du har en jordfelsbrytare och det skulle uppstå fel på en elsladd eller apparat bryter jordfelsbrytaren strömmen på bråkdelen av en sekund.

Byggt för dåtidens behov

Bor du i ett äldre hus ska du vara extra uppmärksam. Även om eluttag och strömbrytare ser hela ut är det ingen garanti för att elledningarna i väggen är det. Äldre byggnader är ofta inte anpassade till dagens användning av elapparater, vilket kan innebära att elledningarna i huset blir överbelastade. Eftersom elmateriel har en begränsad livslängd bör en renovering av ett äldre hus även omfatta elanläggningen.

Var inte hobbyelektriker

Om du upptäcker fel eller brister i en elanläggning måste dessa åtgärdas omgående. Elinstallatörsförordningen reglerar vilka arbeten som kräver behörig installatör. Även om du kan köpa elektrisk materiel så är det inte säkert att den passar i ditt hem eller att du får installera materielen själv.

Jordfelsbrytare

En jordfelsbrytare är en billig livförsäkring och ett bra komplement till andra nödvändiga åtgärder i en elinstallation.

En jordfelsbrytare bryter strömmen snabbt om till exempel en apparats hölje skulle bli spänningsförande och minskar därmed risken att någon i din omgivning skadas av el. En jordfelsbrytare för personsäkerhet ska vara märkt med 0,03 A eller 30 mA. I bland annat nya bostadsinstallationer är jordfelsbrytaren ett krav. Bor du i en äldre bostad som saknar jordfelsbrytare kan du använda en flyttbar jordfelsbrytare. En flyttbar jordfelsbrytare kan även vara bra att använda:

- om din bostad har en gammal elinstallation
- som ett extra skydd om du har små barn
- om du arbetar med elverktyg utomhus.

Slår jordfelsbrytaren ifrån när du trycker på provknappen?

Kontrollera att jordfelsbrytaren fungerar och att strömmen bryts när du trycker på testknappen. Detta bör du göra minst en gång i halvåret. Om den inte slår ifrån ska du kontakta en fackman. Är jordfelsbrytaren flyttbar ska du lämna tillbaka den till butiken eller lämna den till elåtervinning.

Slår jordfelsbrytaren ifrån omedelbart efter återställning, utan att du vet orsaken?

Skruva ur alla proppar eller slå ifrån automatsäkringarna. Slå till jordfelsbrytaren och skruva sedan i proppar en efter en, eller vippa tillbaka automatsäkringar en i taget. Om du inte hittar felet, kontakta en fackman.

Vem ansvarar för elen

Man skiljer på fasta elinstallationer och elprodukter, det vill säga alla elapparater från hårtork till TV och kylskåp.

Det är du själv som är ansvarig för att elapparater du använder är hela och i gott skick. Du är även ansvarig för elinstallationerna i ditt hus. Vad sa mäklaren om elinstallationerna i ditt hem när du flyttade in? Tänk på att en äldre fastighet kan ha elinstallationer som är lika gamla som fastigheten. Anlita gärna någon som besiktigar din nya bostads elinstallationer. Det ingår normalt inte i en bostadsbesiktning.

Bilvärmare

Bilvärmare ger många fördelar som till exempel minskat slitage på bilens motor, lägre bränsleförbrukning och isfria bilrutor. Men el, fukt och kyla kan vara en farlig kombination.

Som ägare eller nyttjare av en fastighet eller bostadsrätt är du ansvarig för att alla elinstallationer är gjorda på ett korrekt sätt. Du är även ansvarig för att produkter ansluts och används säkert. Detta gäller även för bilvärmare som motor- och kupévärmare. Alla med tillgång till nätspänning (230 V) kan använda bilvärmare. Du behöver en anslutningsladd från vägguttaget till kontakten på bilen. Tänk på att motorvärmare och anslutningskontakt alltid ska monteras av en fackman.

Kontrollera märkning

Det är viktigt att alla elektriska produkter som används utomhus är anpassade för det. För att få användas utomhus måste bilvärmarens anslutningsladd vara märkt med IP 44 eller med ett högre siffervärde. Kontrollera att din bilvärmare är CE-märkt. Genom CE-märket visar tillverkaren eller importören att produkten uppfyller grundläggande hälso- och säkerhetskrav.

Lämna aldrig anslutningsladdar

Kontrollera anslutningsladdan regelbundet. Se till att uttag, sladd och stickpropp inte är skadade. Locket på uttagsstolpen ska alltid vara låst om uttaget saknar petskydd eller är monterat på en lägre höjd än 1,7 meter över marken. Lämna aldrig kvar anslutningsladdan i uttaget när bilen inte är ansluten. Risken finns att barn börjar leka med den. Undersök locket till intaget på bilen så att det stängs och håller tätt efter att sladdan tagits bort. Låt inte anslutningsladdan vara upplindad på bilens utsida medan du kör. Slask och salt försämrar stickproppens funktion och kan medföra risk för brand och personskada. Förvara anslutningsladdan på en torr plats när den inte används.

Jordfelsbrytare

Bilvärmaren bör vara ansluten via en jordfelsbrytare. En jordfelsbrytare bryter strömmen snabbt om ett fel inträffar. Matas inte utomhusuttaget via en jordfelsbrytare kan du använda en portabel jordfelsbrytare. Se till att jordfelsbrytaren fungerar och att strömmen bryts när du trycker på testknappen. Detta bör du göra minst två gånger per år varav en i början av säsongen. Är du osäker på om en jordfelsbrytare skyddar uttaget för din bilvärmare ska du kontakta en fackman.

Det är viktigt att bilvärmaren och karossen är jordade och att bilen alltid ansluts till ett jordat uttag utomhus. Du ska aldrig ansluta bilvärmaren till ett eluttag inomhus. Kläm heller inte fast anslutningsladdan i bilfönstret eller i bildörren eftersom detta kan göra att bilen blir strömförande.

Reglera uppvärmningstiden

Med ett kopplingsur kan du reglera uppvärmningstiden och minska elförbrukningen. Temperaturen utomhus och bilvärmarens effekt avgör hur lång tid det tar för bilen att bli varm. Normal uppvärmningstid är 1,5-3 timmar.

Barn och elsäkerhet

Det finns många saker i ett hem som kan vara farliga för små barn.

Elinstallationer och elapparater i hemmet är utformade efter vuxna människors användning. Ibland kan barn ha egna idéer om hur exempelvis eluttag och sladdar ska användas. Här följer några tips på hur du kan göra hemmet elsäkrare även för dina barn. Tipsen har vi även samlat i en folder, Väx med elormen, tillsammans med en praktisk måttsticka där du kan följa hur barnen växer.

Se till att eluttagen är petskyddade

Uttagen ska ha inbyggda petskydd eller förses med täckplattor över kontakthylsorna när de inte används, så att det blir svårare att komma i beröring med strömmen. Skaffa gärna kontaktskydd som låses fast och hindrar barn att komma åt outnyttjade vägguttag. Tänk också på att kontaktskydda grenuttag och uttag på förlängningssladdar.

Undvik sladdhärvor på golvet

Sladdar som ringlar över golvet kan bli oemotståndliga men farliga leksaker. Om isoleringen runt om sladden skadas, till exempel genom att barn klipper i den eller ett sällskapsdjur gnager på den förvandlas sladden snabbt från leksak till dödsfälla. En sladd som delvis slitits loss ur en stickkontakt eller apparat är också farlig. Ett sätt att undvika lösa, långa sladdar är att låta en elektriker installera fler vägguttag.

Gör spisen mindre farlig

Spisen, och det som sker där, brukar locka till sig små barns uppmärksamhet. De flesta modernare spisar har barnskyddsutrustning som till exempel vredspärrar (så att barnet inte kan sätta på en platta), tippskydd, spärr på ugnsluckan och kastrullskydd. Använd dessa skydd och komplettera gärna med en timer eller ett överhettningsskydd ifall barnet i ett oövertygat ögonblick skulle lyckas sätta på spisens plattor.

Lämna aldrig lösa sladdar i vägguttaget

Kvarlämnade sladdar anslutna i vägguttaget blir lätt farliga föremål för barns nyfikenhet. Det gäller även motorvärmarens sladd som i stället för att hänga kvar i uttaget bör förvaras i bilen.

Undvik elapparater i barnrummet

Tänk efter vad som kan vara lockande för ditt barn och var försiktig med att placera elapparater i barnrummet.

Placera sänglampan säkert

Tänk på att montera sänglampor och sladdar så att barnet inte kan riva ner dem i sömnen eller under lek.

Installera jordfelsbrytare

Jordfelsbrytaren ger ett bra extra skydd mot elolyckor. Om det uppstår ett fel på en elsladd eller apparat bryter den strömmen på bråkdelen av en sekund. Jordfelsbrytaren hjälper dock inte alltid. Om ditt barn till exempel skulle sticka in föremål i vägguttagets båda hål kan olyckan ändå vara framme.

Undvik lampor som ser ut som leksaker

När du inreder barnets sovrum, undvik lampor som inbjuder till lek, detta gäller även så kallade nattlampor som sitter direkt i eluttaget. Lampor som ser ut som sagofigurer eller djur bör stå så att barnet inte når dem.

Lär barnen elvett

Elsäkerheten är livsviktig och kunskapen om den måste hela tiden föras ut till nya generationer elanvändare. Lär därför ditt barn tidigt att respektera elen och dess faror.

Elinstallationer i bad- och duschrum

I bad- och duschrum får du som privatperson inte göra några elektriska installationer på egen hand. Det är bara behöriga installatörer som får göra elarbeten i dessa utrymmen.

Kontrollera IP-beteckning

Bad- och duschrum är indelade i olika områden. Det är viktigt att den elmateriel som ska installeras eller placeras i rummet har rätt IP-beteckning för respektive område. Om du till exempel vill ha en tvättmaskin i ditt bad- eller duschrum ska den installeras i det område som står beskrivet i tillverkarens anvisning för användning och montering.

Jordfelsbrytare

För att undvika olyckor och skador i ditt bad- eller duschrum ska jordfelsbrytare med en märkutlösningström som inte överstiger 30 mA skydda alla gruppledningar. En jordfelsbrytare bryter strömmen snabbt om till exempel en apparats hölje blir spänningsförande.

Använd uttagen rätt

Var noga med att använda eluttagen i badrummet till det som de är avsedda för. En del uttag får till exempel bara användas till rakapparater. Dra heller aldrig in en skarvsladd i badrummet som är ansluten i ett annat närliggande rum.